

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

תאריך: 4.7.2011

לכבוד

תא"ל מוטי אלמוז

ראש המנהל האזרחי

בפקס: 02-9977341

שלום רב,

הנדון: דרישה מחודשת לחבר את הכפר אל-עקבה למים
סימוכין: מכתבנו מיום 9.6.2010, תשובתכם מיום 25.8.2010

פנייתנו זו באה בהמשך להחלטתכם לדחות את דרישתנו לחיבור הכפר אל-עקבה (להלן: "הכפר") למים, ולנימוקים שעמדו בבסיס ההחלטה, כפי שבאו לידי ביטוי בפגישת נציגי ארגוננו עם רת"ח תשתיות במנהל האזרחי, שהתקיימה בתאריך 23.1.2011. במרכז הפניה עומדת הדרישה לחבר את הכפר למקור מים באופן מיידני וללא תלות בהליך התכנוני אשר התנהל או מתנהל בענייניו של הכפר, וזאת בין השאר בהתבסס על פסיקה חדשה של בית המשפט הגבוה לצדק באשר למעמד הזכות למים כזכות יסוד בסיסית ואי תלותה בסטאטוס החוקי של הקרקע, והכל כפי שנפרט להלן:

רקע עובדתי:

1. כידוע לכם, הכפר אל-עקבה הינו כפר הנמצא בתחום שטח C וממוקם מזרחית לעיר טובאס (נפת טובאס).
2. על פי סקר ראשוני שערך מרכז אלקודס כחלק מהליך יזום לתכנון הכפר, בכפר ישנם כיום כ-30 בתי אב והוא מונה כ-200 תושבים הגרים בו כדרך קבע.
3. מאז כיבוש הגדה המערבית ב-1967 ועד היום, תושבי הכפר הנתון לשליטה ישראלית מוחלטת חיים במצוקת מים קשה מאוד ובלתי נסבלת. הכפר אינו מחובר לרשת המים ואף לא לתשתית מים חלופית כגון מתקני אגירת מים. בהעדר אספקת מים, ובהעדר תכנון של הכפר שיפתור גם את בעיות המים, סובלים תושבי הכפר מרמת חיים בלתי נאותה שאינה מגיעה אף לרמה המינימאלית של חיים בכבוד, ומפגיעה מתמשכת בפרנסתם ובבריאותם.
4. כיום, תושבי הכפר משתמשים במי גשמים מועטים שנאגרים בבורות מים ובהובלת מים

האגודה לזכויות האזרח בישראל, ת"ד 34510, ירושלים 91000, טלפון: 073-7013232, פקס: 02-6521219
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل, ص. ب. 34510, القدس 91000, تل: 02-6521218, فاكس: 02-6521219
National Office: PO Box 34510, Jerusalem 91000, Israel, Tel. ++972-2-652-1218, Fax ++972-2-652-1219

www.acri.org.il, raghad@acri.org.il

האגודה לזכויות האזרח בישראל

جمعية حقوق المواطن في اسرائيل

The Association for Civil Rights in Israel

במיכליות. מי הגשמים הנאגרים בבורות מזדהמים וכתוצאה מהשימוש בהם סובלים תושבי הכפר תכופות מזיהומים ובעיות בריאותיות. המועצה המקומית קונה במרוכז מיכליות מים מדי חודש מהכפרים טאמון ואל-פארעה ומוכרת אותם לתושבי הכפר. **מנתונים שקיבלנו מראש הכפר, חאג' סאמי סאדק, נדהמנו לגלות כי עלותו של קוב מים במיכלים מגיע עד ל - 20 ₪ - הבדל עצום ביחס לעלות קוב המים בהתנחלויות המחוברות ישירות למקורות המים.** (לעניין זה ר' דו"ח של אוציה מדצמבר 2008 על העדר גישה למים בגדה המערבית - בעמ' 27, הדו"ח מציין כי העלות הממוצעת של קוב מים בחיבור לצינורות מים עולה 2.6 ₪, לעומת עלות של כ 14 ₪ לקוב במיכליות)¹.

5. לאור ההוצאה הכספית הגבוהה הכרוכה בצריכת מים המובאים במיכליות, התושבים נאלצים לחסוך באופן קיצוני בשימוש במים עד כדי פגיעה בבריאותם ובאיכות חייהם.
6. בנוסף, המחסור במים פוגע פגיעה קשה בחקלאות בכפר, אשר מהווה מקור פרנסה מרכזי לרוב תושבי הכפר.

הליכים קודמים -

7. לפני כשנה, בתאריך 9.6.2010, נשלחה לראש המנהל האזרחי הקודם, תא"ל יואב מרדכי, פנייתנו הראשונה בדרישה לחבר את הכפר למים.

רצ"ב הפניה הראשונה ומסומנת א'.

8. בתאריך 29.8.2010, קיבלנו את תשובת המנהל לדרישתנו האמורה, בה נמסר לנו כי עתיד להתקיים דיון בראשות ראש המנהל האזרחי בנושא וכי יעדכנו אותנו בהתפתחויות ככל שיהיו. בנוסף, נמסר לנו כי בקשת התכנון שהוגשה ע"י נציגי הכפר התקבלה ונמצאת בטיפול לשכת התכנון במנהל.

רצ"ב תשובת המנהל ומסומנת ב'.

9. בקשת התכנון האמורה נדחתה ע"י המנהל האזרחי בתאריך 28.11.2010.

10. בתאריך 23.1.11, נפגשנו (נציגי האגודה לזכויות האזרח וארגון במקום) עם רת"ח תשתיות במנהל האזרחי. במהלך הפגישה, ולאחר שדרשנו הבהרה לגבי מצב הטיפול בפנייתנו לאור הדחייה של בקשת התכנון שהגישו תושבי הכפר אל-עקבה, נמסר לנו בתשובה כי אין ביכולת המנהל לחבר את הכפר למים ללא תוכנית מתאר, ורק לאחר שתוגש תוכנית, תפורסם ע"פ אישור ראש המנהל האזרחי להפקדה, אפשר יהיה לאשר חיבור למים וחשמל של הכפר.

רצ"ב סיכום הישיבה עם רת"ח תשתיות מיום 30.1.2011, ומסומן ג'.

¹http://www.ochaopt.org/documents/opt_watsan_cohre_policies_denial_water_access_dec_2008.pdf

האגודה לזכויות האזרח בישראל

جمعية حقوق المواطن في اسرائيل

The Association for Civil Rights in Israel

11. תשובה זו עומדת בניגוד לכללי המשפט הבינלאומי ופסיקות בג"ץ באשר למעמדה וחשיבותה של הזכות למים כנגזרת של הזכות לחיים ולקיום בכבוד, ולחובת הכוח הכובש עפ"י המשפט ההומניטארי הבינ"ל, לדאוג לצורכי התושבים של השטח הכבוש, ובין היתר, גישה למקורות מים, וזאת מכמה טעמים: ראשית, הכפר אל-עקבה, שהוקם עוד בתקופת השלטון העות'מאני, קיים למעלה מ-100 שנים, ועל כן, המחדל התכנוני המונע כל פיתוח של הכפר, ובפרט את חיבור הכפר למים, רובץ על כתפי המנהל האזרחי ואין להטילו על התושבים; שנית, כפי שפירטנו בפנייתנו הקודמת, וכפי שנוסיף לפרט להלן, הזכות למים מוכרת כזכות יסוד בסיסית וחיונית למימוש זכויות יסוד אחרות כגון הזכות לחיים בכבוד, זכות אשר מגיעה לכל אדם באשר הוא, ומעוגנת הן בכללי המשפט הבינלאומי והן בפסיקה חדשה של בג"ץ כפי שנציג אותה להלן.

הפרת חובתו של הכוח הכובש לדאוג לצרכיה של האוכלוסייה האזרחית

12. כפי שפירטנו בפנייתנו הקודמת בנושא, הן עפ"י החוק הבינלאומי והן עפ"י המשפט המנהלי והחוקתי הישראלי, מוטלת על המפקד הצבאי הישראלי, ככוח הכובש, החובה והאחריות לכבד את זכויות האדם ואורח החיים של תושבי השטח הכבוש ולהגן עליהן. בפסיקתו של בית המשפט הגבוה לצדק אף נקבע, כי מחובתו של המפקד הצבאי לדאוג לתקינות, לנאותות ולאיכות חיי התושבים בכל היבטי החיים, ולספק להם תנאים בסיסיים של קיום בכבוד.

13. נוסף על כך, התייחסנו גם לזכותם של התושבים ליהנות ממשאבים טבעיים כולל משאבי מים שבשטח הכבוש.

14. להרחבות בנושאים לעיל, ובנושאים אחרים - ר' התייחסות מפורטת בסעיפים 19-41 לפנייתנו המקורית המצורפת לפניה זו.

15. בהקשר זה נדגיש כי מחדלו של הממשל הצבאי באי הסדרת המצב התכנוני של הכפר, הנובע מהפרה של כללי המשפט ההומניטארי הבינלאומי המסדיר את חובות הכוח הכובש כלפי האוכלוסייה הנכבשת, ובין היתר, הבטחת הסדר והחיים הציבוריים, אינו יכול לשמש צידוק למניעת אספקת מים לכפר, ולשלילת זכויות יסוד מהתושבים. כך במיוחד כאשר תיקון המתדל הזה בדרך של הסדרת מעמדו התכנוני של הכפר והכנת תוכנית מתאר שיהיה בה כדי לענות על הצרכים של הכפר עלול לארוך חודשים ארוכים ואף שנים.

16. תשובתכם, כי הינכם דוחים את פניית הכפר לחברו למים וזאת עד להכנתה של תוכנית מתאר שתאושר להפקדה (כאשר אין לדעת מתי ואם בכלל תאושר), איננה עולה בקנה אחד עם חובותינו של המפקד הצבאי כלפי האוכלוסייה המקומית ומהווה פגיעה קשה ובלתי מוצדקת

האגודה לזכויות האזרח בישראל

جمعية حقوق المواطن في اسرائيل

The Association for Civil Rights in Israel

בזכויותיהם הבסיסיות של תושבי הכפר. לפיכך, נתמקד בפנייתנו זו, בחובה לספק מים אף כאשר יישוב נעדר מעמד תכנוני.

החובה לספק מים גם לישוב 'לא מוכר' – פסיקה חדשה

17. למרות שהמשפט הישראלי טרם הכיר בזכות למים כזכות חוקתית בעלת מעמד עצמאי מכוח חוקי היסוד, עדיין, מתוך הכרה בחשיבותה של הזכות וחיוניותה למימוש זכויות אדם חוקתיות אחרות כגון הזכות לחיים והזכות לחיים בכבוד, מסתמנת בתקופה האחרונה מגמת הרחבה בבתי המשפט בישראל לזכות היסוד לכבוד אשר ביסודה עומדת התפיסה כי הזכות למים מקבלת מעמד נורמטיבי של זכות חוקתית, הנגזרת מהזכות החוקתית לקיום בכבוד, וכי מכוח זכות זו, מוטלת על המדינה החובה לספק לאדם הנמצא באחריותה מים ברמה הנדרשת לקיום מינימאלי בכבוד.

18. וכדבריה של השופטת (בדימי) א' פרוקצ'יה, בע"מ 3829/04:

"... אכן במשפט בישראל הולכת ומשתרשת התפיסה כי כבודו של אדם כזכות חוקתית אוצר בתוכו גם זכות למינימום של קיום אנושי ובכלל זה קורת גג, מזון בסיסי, וטיפול רפואי אלמנטרי, וכי על המדינה חובה לדאוג לכך שרמת חייו של אדם לא תרד מתחת לסף הנדרש לחיים בכבוד... " ע"מ 3829/04, טויטו נ' עירית ירושלים, פ"ד נט(4) 769, 779 (2004), פסקה 16 לפסק הדין.

19. שיאה של המגמה הזו היה בע"מ 9535/06, שניתן לאחרונה. פסק הדין שניתן במסגרת ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית הדין לענייני מים עסק בסוגיית היקפה ומעמדה של הזכות למים של בדואים המתגוררים בכפרים לא מוכרים בנגב וחובת המדינה להתקין עבורם נקודות חיבור פרטיות למים בבתיהם במקום מושבם ה"בלתי-חוקי".

20. בפסק דינה במסגרת הערעור, השופטת (בדימי) פרוקצ'יה התייחסה לזכות למים כחלק מהותי מכבוד האדם ומזכות היסוד לכבוד המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ולהשלכות ההגדרה על חובות המדינה לספק מים:

" כבוד האדם הוא מושג מורכב, שמוטמעים בו ערכים שונים ומגוונים – מהם בעלי אופי פיסי-קיומי, ומהם בעלי אופי נפשי-רוחני. הפגיעה בכבוד האדם עשויה להתבטא בהשפלה נפשית ובביזוי, ועשויה היא להתבטא בשלילת צרכים פיסיים-קיומיים שבלעדיהם אין אדם יכול לקיים חיים בכבוד. טול מאדם את קורת הגג, המזון, המים, והטיפול הרפואי הבסיסי, ונטלת ממנו את יכולתו להתקיים בכבוד, ולהגשים את הווייתו כאדם. חשיבותה המהותית של זכות האדם לקיום מינימלי בכבוד הינה בכך שהצורך ליישמה

האגודה לזכויות האזרח בישראל

جمعية حقوق المواطن في اسرائيل

The Association for Civil Rights in Israel

במצבים קיצוניים עשוי להוביל לכך שעל המדינה תוטל חובה חוקתית להבטיח כי יעמדו לרשות האדם צורכי קיומו הבסיסיים ביותר, ובכלל זה מים... בכך, שונה טיבה של הזכות לקיום מינימלי בכבוד, העשויה להטיל על המדינה חובה פוזיטיבית להבטיח את מימושה של זכות זו, מזכויות חוקתיות אחרות, שאיפיון הוא בקיום איסור על המדינה לפגוע בזכות הפרט לממשן בכוחות עצמו

...
נגישות למקורות מים לצורך שימוש אנושי בסיסי נופלת בגדרי הזכות לקיום מינימלי בכבוד. מים הם מצרך חיוני לאדם, ובלא נגישות בסיסית למצרך זה באיכות סבירה אין האדם יכול להתקיים. לפיכך, יש להשקיף על הזכות למים כחלק מהזכות לקיום אנושי בכבוד, הזוכה להגנה חוקתית מכח הזכות החוקתית לכבוד האדם, המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו". עא 9535/06, עבדאללה אבו מסאעד נ' נציב המים, ס' 22-23. (ההדגשה שלי – ר.ג.).

21. ולעניין חובת המדינה הבלתי מותנית להבטיח את נגישותו של האדם למים, ללא תלות בחוקיות שהייתו בקרקע או בהליכי התכנון הקיימים או הנדרשים, ר' ס' 53 לפסק דנה של השופטת פרוקצ'יה:

" בצד דילמה חברתית זו שטרם זכתה לפתרון מלא, המדינה אחראית להבטיח את נגישותו הבסיסית של האדם למקורות מים בישראל, גם אם התיישב על קרקע לא לו, בנה בניה המנוגדת לדיני התכנון והבניה, הסיג גבול של אחר, ופגע בזכויותיו הקנייניות, וגם אם בכל אלה פגע בבסיסו של שלטון החוק. יש צורך ליישב בין הדרישה לשמירה על החוק ואכיפתו הראויה, לבין הדאגה לצורך הקיומי הבסיסי של כל אדם בצריכת מים, גם אם אינו שומר חוק. דרך הפתרון לדילמה זו צריך להימצא בנקודת האיזון בין הערכים המנוגדים, כנדרש ממדינת-חוק הפועלת ברוח עקרונות זכויות האדם. " עא 9535/06, עבדאללה אבו מסאעד נ' נציב המים, ס' 53.

22. בהקשר זה חשוב לציין כי בנסיבותיו של הכפר אל-עקבה הרי שמרבית הקשיים שהועלו על-ידי בית המשפט בנוגע לכפרים הבלתי מוכרים בנגב אינם מתקיימים, ובכך מוטה באופן ברור משוואת האיזון במובהק לטובת תושבי הכפר וזכותם לחיבור למים:

23. במקרה של הכפר אל-עקבה, אין מחלוקת לגבי בעלות התושבים על קרקעות הכפר, ולמיטב ידיעתנו אף לא הועלתה הטענה כי מדובר ב"מפרי חוק" הנמצאים שלא כדין על קרקע לא שלהם; מדובר בכפר הקיים עוד לפני תקופת הכיבוש הישראלי ושבצד החובה של הכוח הכובש לדאוג לרווחת תושביו, המשפט ההומניטארי הבינלאומי אף מטיל על הכוח הכובש איסור לפנות את התושבים ממקום מושבם, פינוי שעשוי להיחשב כהעברה בכפייה (סעיף 49 לאמנת ג'נבה).

האגודה לזכויות האזרח בישראל

جمعية حقوق المواطن في اسرائيل

The Association for Civil Rights in Israel

24. לאור האמור לעיל, ברי כי ההחלטה הגורפת לדחות את בקשתנו לחבר את הכפר אל-עקבה למים, והתנאי המקדמי שהוצב לחיבור הכפר בדבר "אופק תכנוני", אינם עומדים בקנה אחד עם פסיקת בית המשפט העליון הישראלי באשר לחשיבות וחיוניות הזכות למים.

החובה לספק מים על פי המשפט הבינלאומי

25. הזכות למים נכללת בגדריהן של הזכות לתנאי קיום נאותים ושל הזכות לבריאות בסטנדרטים נאותים המעוגנות בסעיפים 11 ו-12 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות חברתיות, כלכליות ותרבותיות, שפורסמה בשנת 1996, ואושרה ע"י ישראל בשנת 1991 ונגזרת מהן:

" סעיף 11

א. מדינות שהן צד באמנה זו מכירות בזכות כל אדם לרמת חיים נאותה עבורו ועבור משפחתו, לרבות מזון, מלבושים ודיור נאותים, ולשיפור מתמיד בתנאי קיומו. המדינות כאמור ינקטו צעדים מתאימים כדי להבטיח את מימוש הזכות האמורה, ולתכלית זו מכירות בחיוניותו של שיתוף-פעולה בינלאומי מבוסס על הסכמה מרצון.

...

סעיף 12

א. מדינות שהן צד באמנה זו מכירות בזכות כל ליהנות מרמת הבריאות הגופנית והנפשית הגבוהה ביותר שאפשר להשיגה.

"...

26. הועדה לזכויות חברתיות, כלכליות, ותרבותיות מטעם האו"ם, מבהירה בהערה פרשנית 15 שלה בעניין הזכות למים, מיום 26.11.2002 כי הזכות למים עומדת בפני עצמה, ואיננה תלויה בסטאטוס הדיור והקרקע. הוועדה מוסיפה ועומדת על זכותן למים של אוכלוסיות מיוחדות ומוחלשות, ובין היתר, על זכותם של עמים ילידים לגישה למשאבי מים על אדמות אבותיהם:

" Whereas the right to water applies to everyone, **States parties should give special attention to those individuals and groups who have traditionally faced difficulties in exercising this right**, including women, children, minority groups, **indigenous peoples**, refugees, asylum seekers, internally displaced persons, migrant workers, prisoners and detainees. In particular, States parties should take steps to ensure that:

...

(c) Rural and deprived urban areas have access to properly maintained water facilities. Access to traditional water sources in rural areas should be protected from unlawful encroachment and pollution. **Deprived urban**

האגודה לזכויות האזרח בישראל

جمعية حقوق المواطن في اسرائيل

The Association for Civil Rights in Israel

areas, including informal human settlements, and homeless persons, should have access to properly maintained water facilities. No household should be denied the right to water on the grounds of their housing or land status;

(d) Indigenous peoples' access to water resources on their ancestral lands is protected from encroachment and unlawful pollution. States should provide resources for indigenous peoples to design, deliver and control their access to water;

(e) Nomadic and traveller communities have access to adequate water at traditional and designated halting sites;

(f) Refugees, asylum-seekers, internally displaced persons and returnees have access to adequate water whether they stay in camps or in urban and rural areas. Refugees and asylum-seekers should be granted the right to water on the same conditions as granted to nationals; ..."
CESCR, General Comment No. 15: Substantive Issues Arising in the Implementation of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, U.N. Doc. E/C. (26 November, 2002). (ההדגשה שלי – ר.ג.)

27. בנוסף, גם סעיף 1 להצהרת אמסטורדם, (הטריבונל הבינלאומי השני למים), 1992, מתייחס

לזכות למים כאל זכות בסיסית הנובעת מהזכות לחיים נאותים:

" All members of present and future generations have a fundamental right to a sustainable livelihood including the availability of water in sufficient quantity and quality".

28. האמנה הבינלאומית לזכויות הילד משנת 1989, קובעת בסעיף 24(2) כי במסגרת חובתן

לדאוג לבריאות ילדים, מתחייבות המדינות לדאוג, בין היתר, גם למי שתייה נקיים:

" to combat disease and malnutrition, including within the framework of primary health care, through, inter alia, the application of readily available technology and through the provision of adequate nutritious foods and clean drinking-water, taking into consideration the dangers and risks of environmental pollution."

29. לאור האמור לעיל, אין ספק כי העדר גישה למים לתושבי הכפר אל-עקבה הנתון לשליטה

ישראלית זה למעלה מארבעים שנה, אינו עולה בקנה אחד עם חובתנו של המפקד הצבאי להבטיח את זכותם של התושבים למים כזכות עצמאית וכזכות הנגזרת מזכות היסוד לחיים בכבוד, בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי ופסיקת בית המשפט העליון הישראלי. אין ספק שבהעדר אספקת מים, אין אפשרות לקיים חיים תקינים ומצב זה אף אינו עומד בסטנדרט המינימאלי של הבטחת הסדר והחיים הציבוריים של תושבי השטח הכבוש.

האגודה לזכויות האזרח בישראל, ת"ד 34510, ירושלים 91000, טלפון: 073-7013232, פקס: 02-6521219
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل, ص. ب. 34510, القدس 91000, تل: 02-6521218, فاكس: 02-6521219
National Office: PO Box 34510, Jerusalem 91000, Israel, Tel. ++972-2-652-1218, Fax ++972-2-652-1219

www.acri.org.il, raghad@acri.org.il

האגודה לזכויות האזרח בישראל

جمعية حقوق المواطنين في اسرائيل

The Association for Civil Rights in Israel

הפתרונות המוצעים –

30. הפתרון המתבקש ואף הראוי ביותר הנו חיבור ישיר של הכפר לרשת המים האזורית. ברי, כי פתרון זה הינו הפתרון הראשון שיש לשאוף אליו בהיותו יכול לענות על צרכי הכפר הן כיום והן בעתיד.

31. פתרון אפשרי מוצע נוסף הינו מתן היתר לקידוח באר באזור הצפוני לכפר.

32. פתרון זמני שיכול להקל על מצוקת המים לתקופת ביניים הינו לאפשר לתושבי הכפר להקים ולבנות מתקנים לאגירת מים, כגון בריכות מים לשימוש חקלאי, בארות או מאגרי מים. כיום יש בריכת לאגירת מי גשמים, הנמצאת בכניסה לאל עקבה. הינכם נדרשים להפסיק את הליכי האכיפה נגד בריכה זו מאחר והיא מהווה פתרון זמני במקל על המצוקה.

33. בנוסף, ניתן לחבר את הכפר באמצעות צינור שיחבר בין הכפר לבסיס צבאי הנמצא במרחק של כמה קילומטרים מזרחית כפר, הקרוב לאזור אלמאלח.

34. למעלה מן הצורך נציין כי על פי מידע שיש בידינו, תושבי הכפר שוקדים על קידום התכנון בכפר גם לאחר דחיית בקשת התכנון הראשונה ע"י רשויות המנהל.

סיכום -

35. מים נקיים הינם תנאי יסודי לקיום אנושי, ובלעדיהם אין חיים.

36. הזכות לחיבור קבוע ונגישות למים הוכרה הן במשפט הבינלאומי והן בפסיקה הישראלית בזכות בסיסית הנגזרת מהזכות לחיים נאותים ומהזכות לכבוד, ומהווה תנאי שבלעדיו אין להתקיימותם.

37. אי אספקת מים באופן סדיר ובכמות נאותה לתושבי הכפר אל-עקבה הינה מעשה בלתי חוקי ועומד בניגוד לכללי המשפט הבינלאומי ולפסיקת בג"ץ ופוגע פגיעה קשה בחייהם של התושבים ומהווה סיכון ממשי לבריאותם.

38. לאור האמור לעיל, אנו פונים אליך על מנת שתפעל במהירות האפשרית לפתור את מצוקת המים בכפר אל-עקבה.

בכבוד רב,
רגד ג'ראיסי, עו"ד
האגודה לזכויות האזרח בישראל

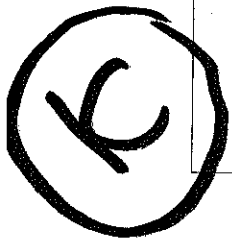

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

עותקים:

רת"ח תשתיות, רמ"ד תשתיות אזרחיות, בפקס: 02-9977753.

תאריך: 9/6/2010

מספרנו: 19026

טל': 02-9977001

בדואר רשום ובפקס: 02-9977341

לכבוד

תא"ל יואב מרדכי

ראש המנהל האזרחי

א.נ.,

הנדון: דרישה לחבר את הכפר אל-עקבה למים

פתיח

1. הריני לפנות אליך בשמו של חאגי סאמי צאדק, ראש המועצה המקומית בכפר אל-עקבה (להלן: "הכפר אל-עקבה" או "הכפר"), בבקשה כי תפעל לפתור את מצוקת המים של תושבי הכפר המצוי בשטח C בנפת טובאס באמצעות חיבור הכפר לרשת המים או למצער באמצעות מתן היתר לחפירת באר מים שתספק את צרכי המים של התושבים.

2. פנייה זו באה על רקע תנאי החיים הבלתי אנושיים של תושבי הכפר, הנתון לשליטה ישראלית מוחלטת, שאינם מחוברים לרשת המים ואף לא לתשתית מים חליפית כגון מתקני אגירת מים. בהעדר אספקת מים סובלים תושבי הכפר מרמת חיים בלתי נאותה ומפגיעה מתמשכת בפרנסתם ובבריאותם.

3. על פי החוק הבינלאומי וכן על פי המשפט המנהלי והחוקתי הישראלי, על המפקד הצבאי הישראלי מוטלות החובה והאחריות לכבד את זכויות האדם ואורחות החיים של האוכלוסייה המקומית ולהגן עליהן. בפטיקתו של בית המשפט הגבוה לצדק אף נקבע, כי מחובתו של המפקד הצבאי לדאוג לחיי התושבים ולאיכות חייהם בכל ההיבטים של חיי אדם בחברה מודרנית.

רקע עובדתי

4. הכפר אל-עקבה שוכן קילומטרים ספורים מזרחית לעיר טובאס (נפת טובאס). על פי הנתונים המעודכנים שבידי ראש המועצה, חאגי סאמי צאדק, בכפר ישנם כיום 45 בתי אב והוא מונה כ- 300 תושבים¹.

¹ על פי נתוני הלשכה הפלסטינית לסטטיסטיקה PCBS משנת 2007 הכפר מונה כ- 104 תושבים, שהינם 23 משפחות. כאמור, הנתונים המעודכנים הם שונים ועומדים על כ- 300 תושבים.

5. הכפר הוקם עוד בתקופת השלטון העות'מאני. בהתחלה חיו התושבים באוהלים ובמערות. בשנות השלושים של המאה ה-20 הוקמו בכפר חמישה מבני קבע ראשונים בעוד שאר התושבים המשיכו את חייהם באוהלים ובמערות. על פי מידע מפי התושבים, בשנת 1967 חיו בכפר למעלה מ-1,000 תושבים (כ-200 משפחות) אשר התגוררו בסככות, אוהלים ומערות בכפר ובסביבתו. אולם לאחר הכיבוש הישראלי וסגירת כ-70% מאדמות הכפר לטובת שטחי אימונים והקמת בסיסים צבאיים ובהעדר אפשרות לקבל היתרים לבנייה חוקית בכפר, רבים מתושביו עזבו לירדן ולכפרים הסמוכים, תיאסיר וטובאס. על-פי ההערכות של ראש המועצה, תושבים רבים מעוניינים לחזור אל הכפר אך ממאנים בינתיים לחזור בהעדר תשתית מים ואפשרות בנייה חוקית.

6. על אף קיומו של יישוב במקום החליט המפקד הצבאי להקים באזור בסיסי צבא ולקיים בשטחי הכפר שטחי אש. כתוצאה מהאימונים שהתבצעו בסביבת הכפר, שישה מתושבי הכפר נהרגו, ו-55 תושבים נפצעו. אחד הפצועים שנשאר מרותק לכסא גלגלים הינו ראש המועצה הנוכחי, חאגי סאמי צאדק.²

7. חרף העובדה שהכפר קיים למעלה ממאה שנים, והמבנים בו קיימים מאז תקופת השלטון הירדני³, הרי שמאז כיבוש הגדה על ידי ישראל מונעות הרשויות כל פיתוח נוסף של הכפר⁴, ושוללות מתושביו את זכויות היסוד העומדות להם, בהן, הזכות לקורת גג ולמקורות מחיה בסיסיים ובראשם - הזכות למים.

8. תושבי הכפר מתמודדים עם מצוקה יום יומית כתוצאה מהעדר חיבור של הכפר לרשת המים והעדר גישה למים זורמים. בהעדר תוכנית תכנון, ובאין אפשרות לקבל היתרי בנייה, אין לתושבי הכפר אף אפשרות להסדיר לעצמם פתרונות חלופיים באמצעות הקמת מתקנים קבועים לאגירת מים. אף אותם חמישה בתים שהוזכרו לעיל הקיימים עוד מהתקופה הירדנית אינם זוכים לגישה למים.

9. בהעדר אספקת מים, משתמשים התושבים במי גשמים מועטים שנאגרים בבורות מים ובהובלת מים במיכליות. המים הנאגרים בבורות מזדהמים וכתוצאה מהשימוש בהם סובלים תושבי הכפר תכופות מקלקולי קיבה וזיהומים. הבאת מים במיכליות דורשת הובלה מרחק רב מהכפר. המועצה המקומית קונה במרוכז מיכליות מים מדי חודש וכל משפחה רוכשת מיכליות לעצמה.

² בשנת 1999 הגישה האגודה לזכויות האזרח בשם תושבי הכפר עתירה לבג"צ (בג"צ 3950/99), בדרישה לבטל את האימונים הנערכים על ידי הצבא בשטחים המעובדים ובשטח הבנוי של הכפר ולבטל את ההכרזה על שטחי הכפר כשטח צבאי סגור. במסגרת העתירה הסכימו הגורמים הצבאיים להעתקתו של אחד הבסיסים מקרבת הכפר. למרות זאת, בסמיכות רבה לכפר עדיין קיימים שני בסיסים צבאיים ושטחי אימונים רבים הפוגעים באיכות חייהם של תושבי הכפר ומסכנים אותם.

³ לחמישה בתים בכפר יש רישום טאבו מהשלטון הירדני עוד משנת 1952.

⁴ לשלמות התמונה נציין, כי כתוצאה מכך שלשכת התכנון במינהל האזרחי מסרבת להוציא היתרי בנייה מכוחה של תוכנית המתאר הגלילית המנדטורית S/15, שחלה על האזור, וגם לא אושרה תוכנית מתאר לכפר, נאלצו התושבים לבנות ללא היתר. בניגוד לחוסר המעש בתחום התכנון, הרי שבתחום ההריסה נעשו פעולות רבות. בכפר בוצעו במהלך השנים לא מעט הריסות בתים של תושבים ובנוסף, תלויים ועומדים כיום צווי הריסה ל-35 מבנים מסך 45 מבנים בכפר, כולל המסגד, גן הילדים, מרכז הנשים, המרפאה ואפילו כביש הגישה לכפר שנסלל רק לפני שנים אחדות. הצוויים יכולים להתבצע כל רגע, וזאת לאחר שבית המשפט העליון דחה בתאריך 17/4/2008 את עתירתם של התושבים לביטול צווי ההריסה ולהסדרת מעמד הכפר מבחינה תכנונית (בג"צ 143/04 ובג"צ 8440/04).

עלותו של קוב מים במיכלים נע סביב 25 ₪. לאור ההוצאה הכספית הגבוהה הכרוכה בצריכת מים המובאים במיכליות, התושבים נאלצים לחסוך באופן קיצוני בשימוש במים עד כדי פגיעה בהיגיינה הגופנית ובבריאותם. מלבד העלות הגבוהה של המיכליות, גם איכות המים בהן ירודה והשימוש בהן מביא לפגיעה בבריאות התושבים ובמיוחד לתחלואת תינוקות וילדים.

10. בשנת 1999 ניסו תושבי הכפר לפתור את מצוקת המים ממנה הם סובלים באמצעות הקמת בריכה לאגירת מים בסמוך לכפר אולם צה"ל הרס את הבריכה בטענה שנבנתה בתוך שטח אימונים של הצבא וללא היתר. לפני כשנתיים בנו התושבים בריכה קטנה לאגירת מים המכילה כ- 300 קוב מים ונועדה לצרכים חקלאיים. גם כנגד בריכת מים זו הוצא צו הריסה ותושבי הכפר חוששים מיישומו.

11. לפי המידע שנמסר לנו, פנו תושבי הכפר במהלך השנים, לגורמים שונים בבקשה להסדיר עבורם תשתית מים אולם ניסיונותיהם עלו בתוהו. בתשובה לאחת מפניות אלה השיבה מנהלת המים והביוב בגדה המערבית כי אין באפשרותה להכין תוכניות לחיבור הכפר למים עקב מחסור במקור מים באזור. עם זאת הובטח כי כשימצא מקור מים מתאים, הם ידאגו להכין תוכנית לחיבור הכפר. אולם, למרות הבטחה זו, ועל אף פניות נוספות שיזם ראש המועצה המקומית לא חובר הכפר עד היום למים ומצוקת המים ממנה סובלים התושבים נותרה בעינה.

רצ"ב העתק של התשובה מתאריך 26/10/05 ומסומן כנספח א'

12. כתוצאה מהמחסור הקשה במים אין התושבים יכולים לשמור על תנאי מחיה מינימאליים, ונשללים מקורות הקיום שלהם. המחסור במים איננו מאפשר לקיים חקלאות ומשק חי שהינם מקורות הפרנסה העיקריים של תושבי הכפר. כתוצאה מכך, רק כ- 50% משטחי הכפר מעובדים, תוך שגם עיבוד זה מוגבל ליבולים שאינם זקוקים להשקיה.

13. בנוסף, המחסור במים זורמים ובכמות מספקת פוגע ביכולתם של התושבים לקיים מצוות דתיות כגון רחצה לפני התפילה. מדובר בפגיעה קשה בזכות לחופש הדת והפולחן, העולה עד כדי פגיעה בכבודם.

דרכים לפתרון

14. הפתרון המתבקש ואף הראוי ביותר הנו חיבור ישיר של הכפר לרשת המים האזורית. ברי, כי פתרון זה הינו הפתרון הראשון שיש לשאוף אליו בהיותו יכול לענות על צרכי הכפר הן כיום והן בעתיד.

15. פתרון אפשרי מוצע הינו מתן היתר לקידוח באר באזור הצפוני לכפר.

16. פתרון זמני שיכול לחקל על מצוקת המים לתקופת ביניים הינו לאפשר לתושבי הכפר להקים ולבנות מתקנים לאגירת מים, כגון בריכות מים לשימוש חקלאי, בארות או מאגרי מים. כיום יש

בריכת לאגירת מי גשמים, הנמצאת בכניסה לאל עקבה. הינכם נדרשים להפסיק את הליכי האכיפה נגד בריכה זו מאחר והיא מהווה פתרון זמני במקל על המצוקה.

17. בנוסף, ניתן לחבר את הכפר באמצעות צינור שיחבר בין הכפר למקור לבסיס צבאי הנמצא במרחק של כמה קילומטרים מזרחית כפר, הקרוב לאזור אלמאלח.

18. על פי מידע שיש בידינו, תושבי הכפר שוקדים על קידום התכנון בכפר. בחודש ינואר 2010 הם הגישו תוכנית עבור הכפר וזאת בסיוע של "מרכז ירושלים לזכויות אדם". נבקש בזאת לקדם את הטיפול בתוכנית הנ"ל וזאת על מנת לאפשר קבלת היתר חיבור למים, הנחת צנרת והקמת מאגרי מים שיביאו לפתרון הבעיה.

הזכות למים כזכות אדם והחובה להבטיח מימוש זכות זו

המשפט הבינלאומי

החובה על פי משפט ההומניטארי הבינלאומי

19. על פי המשפט ההומניטארי הבינלאומי, מחויבת מדינת ישראל במסגרת חובותיה ככוח כובש להבטיח אספקה סדירה ומספקת של מים נקיים הראויים לשתייה ושימוש ביתי וחקלאי לתושבי הכפר.

20. על פי אמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה מ-1949, מוטלת על מדינת ישראל החובה לדאוג לרווחת האוכלוסייה הנתונה לשליטתה. כאמור, כפר אל-עקבה מצוי בשטח C הנתון לשליטתה המלאה של ישראל. על פי סעיף 55 לאמנה על ישראל להבטיח "במלוא מידת האמצעים שברשותה את אספקת המזון והרפואות לאוכלוסייה". חובה זו כוללת את הבטחת הגישה למים.

21. בנוסף, סעיף 43 קובע כי על הכוח הכובש לנקוט את "כל האמצעים שביכולתו כדי להחזיר על כנם ולהבטיח את הסדר והחיים הציבוריים, עד כמה שהדבר אפשרי, מתוך כיבוד החוקים הנוהגים במדינה, חוץ אם נבצר ממנו הדבר לחלוטין".

22. בג"ץ שב והדגיש כי החובה של ישראל כלפי האוכלוסייה בשטח הנתון לתפיסה לוחמתית "לדאוג לתקינות סדרי החיים... חלה על צרכי החיים המגוונים של התושבים, ובהם צרכי סעד, תברואה, כלכלה, חינוך, חברה וכיוצא באלה צרכים שאדם בחברה מודרנית נזקק להם. היא משתרעת גם על אמצעים הנדרשים להבטיח "צמיחה, שינוי והתפתחות" (בג"ץ 393/82 ג'מעית אסכאן נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד לז(4) 785 (1983), פסקה 26 להלן: "עניין ג'מעית אסכאן")." (בג"ץ 10356/02 הס נ' כוחות צה"ל בגדה המערבית, (פורסם בנבו, 4.3.2004), פסקה 14). בבג"ץ 256/72 חברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ נ' שר הביטחון, פ"מ כז(1) 124, (1972) התייחס בג"ץ מפורשות לחובתו של המפקד הצבאי לנקוט אמצעים אקטיביים על-מנת לספק חשמל לאוכלוסייה האזרחית: "אספקת חשמל הדרוש לצרכי האוכלוסייה המקומית שייכת ללא ספק לתפקידים המוטלים על השלטון הצבאי, כדי להבטיח את חייה התקינים של האוכלוסייה ...

פעילות זו באה למלא את חובת הממשל לדאוג לרווחתה הכלכלית של אוכלוסיית האזור. (עמ' 138). דברים אלו שנכתבו בשנת 1972 תקפים ביתר שאת במציאות החיים של 2010 ובוודאי שחלים על הזכות למים שהוכרה על ידי הפסיקה כזכות יסוד.

23. בפרשנות שנתן בג"ץ למושג "סדר וחיים ציבוריים" המופיע בסעיף 43 לתקנות האג, נקבע כי יש להבטיח את צרכי האוכלוסייה בהתאם לסטנדרטים המאפיינים את החיים המודרניים בתקופה הנוכחית: "מהי הבטחת סדר וחיים ציבוריים? התשובה המתבקשת היא: הפעלת ממשל תקין על כל שלוחותיו, הנהוגות בימינו בארץ מתוקנת, כולל ביטחון, בריאות, חינוך, סעד, אך בין היתר גם איכות החיים והתחבורה" (השופט שילה בבג"צ 202/81 סעיף מחמוד טביב נ' שר הביטחון, פ"ד לו(2) 622, 629 (1981)). גם בעניין ג' מעיית אסכאן קבע השופט ברק כי המשמעות שיש לצקת לתוך החובה המוטלת על הממשל הצבאי היא להבטיח את "הסדר והחיים הציבוריים של מדינה מודרנית ותרבותית בסוף המאה העשרים" (עמ' 800).

24. הדברים שלעיל נכונים אף ביתר שאת נוכח הימשכותה של תפיסה הלוחמתית של ישראל בגדה זה למעלה מארבעים שנה. בג"ץ קבע כי בפרשנות לסעיף 43 לתקנות האג יש להבחין בין ממשל צבאי קצר מועד לבין ממשל צבאי ארוך מועד: "צרכיו של כל שטח, בין זה הנתון לשלטון צבאי ובין אחר, משתנים בדרך הטבע עם חלוף הזמן וההתפתחויות הכלכליות המתלוות לכך. כמבואר לעיל, לא ראו מנסחי התקנות להסתפק בהגדרתה של חובה, המתמצית בהחזרת המצב לקדמותו. משך הזמן של קיום השלטון הצבאי עשוי להשפיע על אופיים של הצרכים, וההכרח בביצוע התאמות והיערכות חדשה עשוי לגבור ככל שאורך הזמן רב יותר". (בג"ץ 69/81 אבו עיטה נ' מפקד אזור יהודה ושומרון, פ"ד לו(2) 197, 313 (1983)).

25. לאור האמור לעיל, ברור כי העדר גישה למים לתושבי הכפר אל-עקבה הנתון לשליטה ישראלית זה למעלה מארבעים שנה, אינו עולה בקנה אחד עם חובתו של הממשל הצבאי. אין ספק שבהעדר אספקת מים, אין אפשרות לקיים חיים תקינים כיאה ל"מדינה מודרנית ותרבותית" ומצב זה אף אינו עומד בסטנדרט המינימאלי של הבטחת הסדר והחיים הציבוריים של האוכלוסייה המקומית.

החובה על פי משפט זכויות האדם הבינלאומי

26. על פי סעיף 6 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות משנת 1966 (ICCPR), הזכות למים נגזרת מהזכות לחיים שהינה זכות מהותית וטבעית לכל אדם. המחסור הקשה במים בכפר אל-עקבה, ואיכות המים הירודה בעקבות אגירת המים בבורות מים והובלתם במיכליות גוררים פגיעה בזכות לחיים היות וגורמים לאחוזי תחלואה גבוהים במיוחד בקרב קטינים.

27. הזכות למים כזכות אדם נגזרת גם מהזכות לרמת חיים נאותה לרבות הזכות לבריאות, למזון ולדיוור נאותים המעוגנות בסעיף 11 (1) לאמנה בדבר הזכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966 (ICESCR).

28. יתרה מזאת, הזכות למים כזכות אדם נובעת גם מהזכות לבריאות גופנית ונפשית המעוגנת בסעיף 12 לאמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות הנ"ל. בהקשר זה יצוין, כי יש קשר מובהק בין בריאות וחיים ברמה נאותה לבין אספקה סדירה של מים נקיים. כך, למשל, מראים נתונים השוואתיים בינלאומיים קשר הדוק בין נגישות למים לבין שיעור תמותת תינוקות (לעניין הקשר שבין מחלות שונות להעדר אספקה סדירה של מים נקיים, ראה דו"ח רופאים לזכויות אדם, "נשק המים - מים, המדינה והכפרים הבלתי מוכרים בנגב" (מאי 2006), עמ' 20-24).

29. מניעת אספקה סדירה של מים לכפר גוררת עמה אף פגיעה בזכות לפרנסה, וכנגזרת-בזכות לקיום בכבוד המעוגנות בסעיפים 6, 7 ו-11 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות. כפי שראינו, בעקבות המחסור במים בכפר איבדו רבים את מקורות פרנסתם וכ-50% מאדמות הכפר אינן מעובדות כיום.

30. כנגד זכות זו, עומדת החובה של ישראל לא רק שלא לפגוע בזכות זו, אלא גם לכבד את הזכות למים, להגן עליה ולממש אותה. אי לכך, על ישראל לדאוג להתקיימותם של כמה אלמנטים: זמינות, איכות, נגישות פיזית, נגישות כלכלית ואי אפליה.

31. לענייננו חשוב לציין כי מעמדו החוקי של הכפר אינו רלוונטי לעניין חובתה של ישראל להבטיח את אספקת המים לתושבים על פי האמנות שלעיל. ועדת האו"ם לאמנה בדבר זכויות חברתיות, כלכליות ותרבותיות קבעה בהערה מס' 15 מיום 26.11.02 העוסקת בזכות למים:

"No household should be denied the right to water on the grounds of their housing or land status." (art. 16(c))

32. ישראל, ככוח הכובש בשטחי הגדה המערבית, וכבעלת הסמכות והאחריות על השטח בו מצוי הכפר, נדרשת לנקוט באמצעים פוזיטיביים נחוצים על מנת לעזור ליחידים ולקהילות כגון תושבי הכפר למימוש מלא של זכותם למים. החובה מקבלת משנה תוקף כאשר אותם נתינים אינם מסוגלים מסיבות שמעבר לשליטתם, כמו במקרה דנן, לממש את הזכות בעצמם על ידי המשאבים העומדים לרשותם.

33. הפגיעה בתושבי הכפר מנוגדת אף לאמנה לזכויות הילד (CRC) מ-1990, שאושרה אף היא על ידי ישראל בשנת 1991, ומעגנת את זכותו של כל ילד ליהנות מבריאות ברמה הגבוהה ביותר הניתנת להשגה (סעיף 24 לאמנה), והיא מחייבת את המדינות החברות בה להיאבק במחלות ובתת-תזונה, בין היתר באמצעות אספקת מי שתייה נקיים.

34. משפט זכויות האדם הבינלאומי מכיר גם בזכות ליהנות מהמשאבים הטבעיים ובכלל זה ממקורות המים הנמצאים בשטחו של עם. סעיף 21(2) הן לאמנה בדבר זכויות כלכליות חברתיות ותרבותיות והן לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות קובע כי: "כל העמים רשאים, למטרותיהם שלהם, להתזיק באורח חופשי בעושרם ובמשאביהם הטבעיים [...] בשום מקרה אין רשאים לשלול מעם את אמצעי מחייתו". מניעת גישתם של התושבים למקורות המים

באזור על ידי איסור על חפירת בארות לצורך אספקת מים, ומניעת חיבורם למקורות מים כגון בארות ורשתות מים הנמצאות בתוך השטח הינו הפרה בוטה של הוראות סעיף זה.

המשפט הישראלי: פגיעה בזכויות יסוד

35. ישראל מחויבת לפעול להבטחת זכותם של תושבי הכפר אל-עקבה לתנאי קיום הולמים כנגזרת מהחובה להגן על כבוד האדם שלהם (בג"צ 3933/92 **ברכאת נ' אלוף פיקוד המרכז**, פ"ד מו(5) 1, 6 (1992); בג"ץ 7862/04 **אבו דאהר נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון**, פ"ד נט(5) 368, 377 (2005)). העדר גישה למים לתושבי הכפר גוררת עמה פגיעה קשה בזכותם לפרנסה, בזכותם לבריאות ובזכותם לקיום בכבוד.

36. הפסיקה הישראלית הכירה בזכות למים כזכות בסיסית ויסודית, הנגזרת מהזכות לחיים, מהזכות לכבוד, מהזכות לבריאות ומעקרון השוויון. בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית דין לענייני מים עמד על חשיבות זכות זו ועל חובתה של המדינה להגן על הזכות ולממשה כלפי כל אדם:

"הזכות לקבלת מים היא זכות בסיסית ויסודית המהווה רכיב בזכותם של העותרים לבריאות ולכבוד וחובתה של המדינה לספק לעוררים מים כדי לאפשר את קיומם בכבוד, המשך שמירת ופיתוח עסקיהם החקלאיים, ושמירה על בריאותם. ההכרה בזכות למים כזכות יסוד הינה התפתחות שחלה בתחום זכויות האדם בשלושת העשורים האחרונים. הזכות למים הולכת ומקבלת מעמד מוכר זה, בין ישירות ובין בעקיפין, כנגזרת מזכויות יסוד אחרות, כגון הזכות לחיים והזכות לבריאות. הזכות למים כזכות יסוד נובעת משורה של מסמכים בינלאומיים העוסקים בזכויות האדם... משמעה של ההכרה בזכות למים כזכות יסוד היא חובתה של המדינה לנקוט אמצעים כדי להגן על הזכות ולממשה כלפי כל אדם בלא אפליה." (ו"ע 609/05 **עבדאללה אבו מסאעד נ' נציב המים** (פורסם בנבו, 13.9.2009), עמ' 8-9)

על מהותיות הזכות למים ראה גם בע"א 535/89 **נציב המים נ' פרלמוטר**, פ"ד מו (5) 695, 702 (1992); ע"א 7262/00 **פוריה כפר עבודה נ' לוי**, פ"ד נו (3) 899, 909-910 (2002).

37. מחדלו של הממשל הצבאי באי הסדרת המצב התכנוני של הכפר אל-עקבה ובאי הכנתה של תוכנית מתאר שתאפשר קבלתם של היתרי בנייה ושיהיה בה כדי לענות על הצרכים הטבעיים של הכפר, אינו יכול לשמש צידוק למניעת אספקת מים לכפר, ולשלילת זכויות יסוד מהתושבים. כך במיוחד נוכח מעמדה של הזכות למים כזכות אדם מוכרת ולאור חובותיו של הממשל הצבאי במסגרת דיני התפיסה הלוחמתית כפי שפורטו לעיל.

38. כאמור, הכפר אל-עקבה הוקם עשרות שנים בטרם הוחל הממשל הצבאי הישראלי על הגדה. הכפר נמצא, כאמור, בשטח C ומשכך נמצא תחת סמכות ישראלית תכנונית מלאה. למרות זאת, מאז שנת 1967 לא הוסדרה כל תוכנית מתאר לכפר והתושבים נאלצו לבנות ללא היתר כדי לענות על צרכיהם הבסיסיים. הנה כי כן, מחדל זה קורא לתיקונו ולא להסתמכות עליו לצורך המשך שלילתן של זכויות יסוד.

39. זאת ועוד, משמדובר בשטח כבוש הרי שמחובתנו של הכוח הכובש לא רק להבטיח את צרכי החיים של האוכלוסייה המקומית, אלא אף נאסר עליו באופן מפורש לפעול להעברתה בכפייה של האוכלוסייה המוגנת (סעיף 49 לאמנת גינבה). מכאן חובתו הכפולה והמכופלת של המפקד הצבאי לאפשר את המשך נוכחותם של התושבים המוגנים במקום מושבם, ולחדול מפעולות שמטרתן או תוצאתן הינה כפייתה של האוכלוסייה לעזוב את האזור.

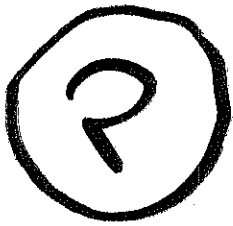
40. מניעת הגישה למים מתושבי הכפר אל-עקבה מנוגדת גם לחובות על פי המשפט המנהלי הישראלי. הפסיקה קבעה כי המפקד הצבאי כפוף בהפעילו את סמכויותיו באזור הכבוש לעקרונות היסוד של המשפט המנהלי הישראלי כגון הגינות, אי-שרירות, סבירות וכללי הצדק הטבעי. (ראה למשל: עניין ג'מעייט אסכאן לעיל, עמ' 810; בג"ץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק נ' ממשלת ישראל, פ"ד נח(5), 807, 828 (2004); בג"ץ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל, פ"ד נט(2), 481, 519 (2005)). אמות מידה אלה חלות על הרשויות הישראליות הפועלות בגדה ובכלל זה על "מקורות", חברת המים הלאומית של ישראל, המנהלת את מרבית אספקת המים בשטחים הכבושים. עקרון איסור ההפליה מופר על ידי ישראל במיוחד לאור השימוש הסדיר והנרחב במים בידי המתנחלים בגדה. בשעה שבכפר אל-עקבה, הקיים זה עשרות שנים, פוגע המחסור במים בפרנסתם, בכבודם ובבריאותם של תושבי הכפר, מנהלים המתנחלים החיים בגדה חקלאות עתירת מים וחיים בלא מחסור.

41. הפערים הקיימים בשימוש במים בין האוכלוסייה הפלסטינית בשטח הכבוש לבין המתנחלים המתגוררים באותו השטח, משקפים הפליה פסולה על בסיס לאום. ההפליה בשימוש במקורות המים מנוגדת למשפט הבינלאומי הקובע את חובתו הבסיסית של המפקד הצבאי לנהוג באוכלוסייה האזרחית ללא כל הפליה (סעיף 3 לאמנת גינבה). גם האמנה הבינלאומית בדבר ביעורן של כל הצורות של אפליה גזעית משנת 1966 אוסרת על הפליה גזעית המוגדרת בסעיף 1 כ"כל הבחנה, הוצאה מן הכלל, הגבלה או העדה המיוסדים על נימוקי גזע, צבע, ייחוס משפחתי, מוצא לאומי או אתני, שמגמתם או תוצאתם יש בהן כדי לסכל את ההכרה, ההנאה והשימוש, או לפגום בהכרה, בהנאה או בשימוש, על בסיס שווה, של זכויות האדם וחירויות היסוד בחיים המדיניים, הכלכליים, החברתיים, התרבותיים, או בכל תחום אחר בחיי הציבור".

סיכום

42. לאור כל האמור לעיל, הננו פונים אליך על מנת שתפעל לפתור את מצוקת המים בכפר אל עקבה.

בכבוד רב,
נסראת דקואר, עו"ד

תאריך: 29-08-2010 שעה: 15:35

נושא: פנייתך בנוגע לחיבור הכפר אל-עקבה למים

מספרי עמודים לפקס זה: 2

אל מספר פקס: 026521219

מאת: בא/לשכה/פקידות

מספר פקס:

מספר טלפון:

בלמ"ס

המנהל האזורי אי"ש
 לשכת ראש המנהל
 טל': 02-9977002/3/4
 פקס: 02-9977341
 פנ - 285169
 ט"ו באלול התשי"ע
 25 באוגוסט 2010

עו"ד נסראת דקואר - "האגודה לזכויות האזרח בישראל"

טל: 02-6521218

פקס: 02-6521219

הנדון: פנייתך בדרישה לחיבור הכפר אל-עקבה למים

1. הרניני לאשר קבלת פנייתך שבנדון. להלן התייחסותנו.
2. מבדיקה שנערכה אל מול הגורמים הרלוונטיים עולה, כי בתאריך ה- 29.7.2010 נפגשו נציגי הארגון אותו אתה מייצג עם ראש ענף ארגונים בין-לאומיים במנהל האזורי. בפגישה זו נמסר לנציגים, כי לא קיימת תכנית מתאר בתוקף לכפר אל-עקבה.
3. כמו כן, נמסר בפגישה, כי נציגי הכפר הגישו בקשה לתכנית מתאר בחודש ינואר בשנת 2010. בקשה זו התקבלה ונמצאת בטיפול לשכת התכנון במנהל"ז.
4. בנוסף, כפי שהובהר לך בעבר על-ידי ראש ענף ארגונים בין-לאומיים במנהל"ז, על חיבור המים להיות מאושר בועדת המים המשותפת (ה-JWC).
5. עם זאת, אבקש לעדכןך, כי עתיד להתקיים דיון בראשות ראש המנהל האזורי בנושא. נעדכןך בהתפתחויות ככל שתהיינה.
6. לידיעתך.
7. בברכה,

עמוס וגנר, סג"מ
 קצין בקרה ופניות הציבור
 לשכת ראש המנהל

בלמ"ס

שמור

צבא ההגנה לישראל
 המנהל האזרחי איו"ש
 תחום תשתית
 טל': 02-9977752
 חק-87 - 297164
 כ"ה בשבט התשע"א
 30 בינואר 2011

לוח תפוצה

הנדון : פגישה עם האגודה לזכויות האזרח ועמותת "במקום" מיום 23/1/11

1. בתאריך 23/1/11 נערכה פגישה בראשות רת"ח תשתית עם נציגי "האגודה לזכויות האזרח" ועמותת "במקום".
2. השתתפו בפגישה:
  - א. גב' דבי גילד חיו-נציגת האגודה לזכויות האזרח.
  - ב. גב' רגדגראיסי - מחלקת שטחים באגודה לזכויות האזרח.
  - ג. מר ניר שליו-נציג "במקום".
  - ד. מר אלון כהן לפשיץ-נציג "במקום".
  - ה. נציג יועמ"ש איו"ש-סגן אלירן בן אליעזר.
  - ו. מנהל מגזר ערבי בלשכת תכנון-אסף
  - ז. הח"מ
3. להלן סיכום הדברים שעלו בפגישה:
  - א. רת"ח תשתית עדכן את הנציגים כי הסתיימה העמ"ט במנהל האזרחי לגיבוש קריטריונים ותהליכי עבודה בכל הקשור לקידום תוכניות מתאר במגזר הפלסטיני, כאשר הנושא נכנס לתוכנית עבודה של תחום תשתית ולשכת תכנון לשנה"ע 2011 בשלב זה מתבצע מיפוי (לכל תוכנית) של מבני ציבור, בתי ספר, אתרים דתיים ועוד על מנת לשלבם בתוכניות, לאחר המיפוי יוצגו התוכניות לראשי הכפרים בפגישות מקצועיות עם נציגי המת"קים ולשכת התכנון על מנת לשמוע את עמדתם ולהעביר הנחיות מקצועיות להכנת התוכניות לקידום.
  - ב. במקביל אנו בוחנים את הרשימה של הארגון לכפרים בלתי מוכרים ותשובה תוחזר לארגון בפגישתם עם רמ"א.
  - ג. עודכנו על הקמת מדור תשתיות אזרחיות שחלק מהותי מתפקידו הוא קידום נושא התוכניות מתאר ונושא הכבישים באיו"ש בנוסף הוקם פורום כבישים אשר תפקידו הוא לאשר שיפוצי כבישים ושיקום של כבישים ישנים שעולים מארגוני ארבי"ל והפלסטינים וזאת על מנת לצמצם תהליכים בירוקרטיים, ככל שהחוק מאפשר.

שמור

שמור

ד. נציג הארגון ציין כי אומנם חל שיפור במהלך השנה האחרונה במענה לפניותיהם אם כי עדיין קיים פער ביחס למסי פניות כגון : תוכנית מתאר לכרדלה, חיבור מים לחירבת עקבה , פניות חופש מידע עבור מסי היתרי בנייה שניתנו לפלסי משנת 2007 ועד היום .

ה. זכות עיון במסמכים ותוכניות של לשכת תכנון:

1) הארגון ציין כי עד כה לא הועברו למשרדי לשכת תכנון במת"קים דיסקים של תוכניות מתאר ישנות לעיון ומסירה לגורמים רשמיים שדרושים לצרכים מקצועיים, למרות שנושא זה סוכם בעבר, כנ"ל בנוגע לקישור באתר מתפ"ש לראות את התוכניות דבר שמתעכב זמן רב. התי"ח תשתית ציין כי הנושא יבדק ותוחזר תשובה סופית בפגישת רמ"א עם הארגון.

2) פרוטוקולים של וועדות תכנון – ציינו כי נתקלים בקושי רב לעיין בפרוטוקולים, בעבר ביקשו להעלות את הפרוטוקולים לאתר מתפ"ש, עד אז ביקשו לאפשר עיון וצילום באמצעות מכונת צילום בתשלום שתוצב במשרדי לשכת התכנון.

3) זכות העיון בתוכניות של כבישים ושמורות טבע – ציינו לחיוב כי מקבלים אפשרות לעיין בתוכניות במגזר הישראלי אך נתקלים בקשיים בתוכניות אחרות בהם לשכת התכנון לא מאפשרת עיון בתוכניות, אלא דורשת פנייה מטעם חוק חופש המידע, התי"ח תשתית ציין כי הנושא ייבדק ותוחזר תשובה לארגון.

ו. קיבוע בדואים – הסוגייה תוצג בפגישה עם רמ"א ובה תינתן סקירה כללית ביחס לסטאטוס הטיפול.

ז. תוכניות המתאר לחירבת טוואני, תענד דרום וברוקין צפון - הוסבר כי הפרוטוקולים של וועדת התנגדויות עדיין אצל היועמ"ש אשר מעדכנים את ההחלטה בעקבות סיום העמ"ט בנושא קריטריונים ותהליכי עבודה, בפגישת רמ"א עם הארגון היועמ"ש יעדכן מה צפי לויז' לסיום הפרוטוקולים.

באחריות ע' רמ"ד פנים – סגן אלירן בן אליעזר

ח. חיבור מים לחירבת אל עקבה – הוסבר לארגון כי לא ניתן לחבר לתשתיות מים חירבה שאין עבורה עדיין תוכנית מתאר, לאחר שהתוכנית תפורסם ע"פ אישור רמ"א להפקדה ניתן יהיה לאפשר חיבור למים וחשמל.

הודגש כי חירבת אום ריחן עתידה להיות מחוברת לחשמל בימים הקרובים, וחירבת טוואני תחובר למים בחודשים הקרובים(התוכנית נבחנת בעמ"ט בימים אלה).

שמור

לסיכום .4

- א. נציגי הארגונים הודו על הפגישה ועל העדכונים שנמסרו וביקשו להמשיך ולהתעדכן בתהליכים המתקיימים כפי שפורטו לעיל.
- ב. סוכם כי תתקיים פגישת המשך בתחילת חודש מאי - יוני לעדכון סטאטוס נוסף.
5. לעדכוןכם, בברכה.

מלי מאירי , רס"ן
רמ"ד תשתיות אזרחיות

שמור

שמור

רמ"א
סי רמ"א
יועמ"ש
מנהל לשכת התכנון
"האגודה לזכויות האזרח"-דבי גילד חיו
עמותת "במקום"-ניר שליו ואלון כהן

ע"י רמ"א
רמת"קים
רע"נים
מנהל יחידת הפיקוח
תשתית-פנימי